

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

З ПІДГОТОВКИ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
зі спеціальності
293 «*Міжнародне право*»
освітнього ступеня «бакалавр»
денної форми навчання

Суми
Сумський державний університет

2022

Методичні вказівки з підготовки, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи бакалавра зі спеціальності 293 «Міжнародне право» / укл. В.М. Завгородня. Суми: Сумський державний університет, 2022. 33 с.

Кафедра міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства ННП

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	5
2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ	8
РОБОТИ БАКАЛАВРА	8
2.1. Етапи та графік виконання кваліфікаційної роботи бакалавра	8
2.2. Визначення і затвердження теми.....	9
2.3. Керівництво підготовкою кваліфікаційної роботи бакалавра.....	9
2.4. Завдання для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра	10
3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА.....	10
3.1. Загальні вимоги до структури і тексту кваліфікаційної роботи	10
3.3. Завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра	12
3.4. Анотація кваліфікаційної роботи бакалавра.....	12
3.5. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра	12
3.6. Вступ	12
3.7. Основна частина	14
3.8. Висновки.....	15
3.9. Список використаних джерел.....	16
3.10. Додатки	16
4. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	16
4.1. Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи.....	16
4.2. Нумерація сторінок кваліфікаційної роботи.....	17
4.3. Нумерація розділів та підрозділів	17
4.4. Ілюстрації	17
4.5. Таблиці.....	18
4.6. Переліки.....	18
4.7. Посилання.....	18
4.8. Список використаних джерел.....	19
4.9. Додатки	19
5. ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА ДО ЗАХИСТУ	19

5.1. Нормоконтроль кваліфікаційної роботи бакалавра.....	19
5.2. Оцінювання керівником кваліфікаційної роботи бакалавра	20
5.4. Оцінювання кваліфікаційної роботи рецензентом	22
4.5. Підготовка доповіді та презентаційних матеріалів для захисту кваліфікаційної роботи бакалавра	23
5. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА.....	23
5.1. Порядок захисту кваліфікаційної роботи	23
5.2 Оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра.....	24
Додаток А. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	27
Додаток Б. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ АНОТАЦІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	28
Додаток В. ШАБЛОН ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА	29
Додаток Г. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	31
Додаток Д. ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ В СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

Кваліфікаційна робота бакалавра – це самостійне кваліфікаційне навчально-наукове дослідження, яке здобувач освіти виконує на завершальному етапі навчання на бакалаврській освітній програмі. Вона має комплексний характер і пов'язана з використанням набутих знань, умінь і навичок зі спеціальних дисциплін. Це дослідження має елементи наукової творчості, теоретичної та практичної новизни. Воно передбачає систематизацію, закріплення, розширення та поглиблення теоретичних і практичних знань зі спеціальності, а також застосування їх під час вирішення конкретних наукових, виробничих та інших завдань.

До написання і захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі освіти, які повністю виконали навчальний план, успішно пройшли всі форми поточного і підсумкового контролю, виробничу і переддипломну практику.

Виконання кваліфікаційної роботи виступає важливою формою контролю здобутих студентом компетентностей і програмних результатів навчання. Робота є кваліфікаційним документом, на підставі якого Екзаменаційна комісія визначає відповідність знань здобувача вищої освіти рівню бакалавра та його здатність до самостійної роботи в сфері професійної діяльності.

Успішне виконання здобувачем освіти кваліфікаційної роботи значною мірою залежить від розуміння основних вимог щодо теоретичного рівня, змісту, структури, обсягу, форми викладення матеріалу та оформлення роботи. Ці методичні вказівки призначені для наукового керівництва, організації виконання і захисту робіт із спеціальності «Міжнародне право» в Сумському державному університеті та покликані надати допомогу студентам при виконанні кваліфікаційних робіт. Вони формують єдині вимоги до вибору теми, послідовності етапів виконання, змісту окремих розділів, оформлення роботи, визначають порядок захисту і критерії оцінювання.

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Кваліфікаційна робота бакалавра – це робота, яка виконується після засвоєння теоретичного курсу за програмою підготовки бакалавра та проходження відповідної практики.

Бакалаврська робота є підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає змогу виявити рівень засвоєння студентами знань, умінь, навичок та практичної підготовки, набуття компетентностей і досягнення результатів навчання за освітньою програмою «Міжнародне право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а також виявити здатність до самостійної роботи за спеціальністю.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є визначення рівня підготовленості здобувачів вищої освіти щодо їх здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері міжнародного

публічного, міжнародного приватного, європейського права, порівняльного правознавства на основі застосування комплексу методів, теоретичних знань і практичних навичок, отриманих у процесі всього періоду навчання.

Кваліфікаційна робота повинна продемонструвати ступінь засвоєння та вміння використовувати теоретичні знання під час дослідження практичних проблем; показати рівень обізнаності у сфері сучасних наукових досягнень; виявити навички користування базами даних та іншими інформаційними ресурсами; засвідчити вміння знаходити, систематизувати та аналізувати нормативну базу, матеріали судової практики; продемонструвати здатність представляти у цілісному документі результати теоретичних досліджень, оформлювати висновки про напрями розв'язання проблем теоретичного і практичного характеру у сфері професійної діяльності.

Одночасно будучи формою контролю, кваліфікаційна робота відображає готовність випускника до виконання завдань професійної діяльності у сфері міжнародного публічного, міжнародного приватного, європейського права, порівняльного правознавства; здатність до юридичного супроводу процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України; ступінь оволодіння навичками роботи з навчальною і науковою літературою, нормативно-правовими документами; здатність проводити аналіз наукових концепцій і матеріалів практики; виявляти проблеми міжнародно-правового регулювання, імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство та знаходити шляхи їх вирішення; здатність виявляти прогалини та недоліки нормативного регулювання, формулювати власні висновки і пропозиції.

У процесі підготовки кваліфікаційної роботи реалізуються завдання як навчального, так і науково-дослідного характеру. Завданнями навчального спрямування є поглиблення, систематизація, закріплення студентом теоретичних і практичних знань, вироблення умінь застосовувати їх при вирішенні конкретних практичних завдань. Завдання науково-дослідного спрямування включають здобуття і поглиблення навичок самостійної роботи з науковими, методичними та нормативними матеріалами, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері міжнародного публічного, міжнародного приватного, європейського та національного права, розвиток компетентностей у проведенні наукового пошуку і узагальнення різних методичних підходів та теорій, аналіз сучасних досягнень сучасної юридичної науки, вироблення на їх основі в процесі самостійного дослідження власних поглядів і концепцій, практичних рекомендацій щодо вдосконалення нормативних джерел і практики їх застосування.

Кваліфікаційна робота повинна відповідати таким вимогам:

- актуальність теми, відповідність її сучасному стану розвитку концептуальних наукових знань, теорій, принципів, методів, понять, які належать як до сфери міжнародного публічного права, міжнародного приватного права, європейського права, так і до вітчизняного та іноземного права, а також практичним завданням зазначеної сфери;
- об'єктивність дослідження, чіткість характеристики об'єкта, наукової проблеми, предмета, мети, завдань та методів дослідження;

- аналіз ступеня розробленості теми;
- викладення змісту і результатів дослідження, обґрунтованість висновків і практичних рекомендацій;
- чіткість і логічність структури роботи, використання загальноприйнятої міжнародно-правової та загальної правничої термінології;
- бездоганність тексту в розрізі додержання законів логіки, правил орфографії, граматики та пунктуації;
- відповідність вимогам державних, міждержавних та міжнародних стандартів, а також наукового стилю викладу;
- самостійність та своєчасність виконання.

У кваліфікаційній роботі мають бути відображені основні напрями, принципи та особливості правового регулювання міжнародних публічних і міжнародних приватних відносин, засади взаємодії міжнародного і національного права, механізми імплементації міжнародних зобов'язань держави у національне право. Автор роботи має продемонструвати знання нормативно-правових джерел у відповідній сфері та наукової літератури за темою, відобразити сучасні наукові погляди, концепції і теорії, уміння їх критично оцінювати, аналізувати, застосовувати до досліджуваної проблеми.

У кваліфікаційній роботі необхідно коротко, логічно і аргументовано висвітлити зміст і результати дослідження. Робота не повинна містити ознак академічного плагіату та відповідати іншим вимогам академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у СумДУ. Апробація результатів дослідження, проведеного в рамках кваліфікаційної роботи, здійснюється шляхом опублікування окремих її положень у наукових та навчально-наукових виданнях, оприлюднення на наукових конференціях, впровадження розроблених рекомендацій в практичну діяльність тощо.

Науковість кваліфікаційної роботи повинна проявлятися не лише в її змісті, але й у формі. Оформлення роботи повинне відповідати встановленим правилам. При написанні роботи автор повинен посилається тільки на тих авторів і джерела, з яких отримані відповідні матеріали. Посилання на джерела, які не вивчені самостійно, допускаються за умов обов'язкового посилання на джерела, з яких відповідні дані одержані.

Кваліфікаційна робота, що не відповідає встановленим вимогам, до захисту не допускається.

Після успішного виконання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти зможе:

- застосовувати базові навички абстрактного мислення, аналізу і синтезу у дослідженнях та професійному спілкуванні;
- здійснювати пошук, аналізувати та критично оцінювати інформацію з різних джерел;
- самостійно здійснювати наукові дослідження з актуальних проблем міжнародного публічного, міжнародного приватного, європейського права, порівняльного правознавства, визначати наукові проблеми, нерозроблені або недостатньо розроблені у відповідних науках та міждисциплінарних

дослідженнях, готувати наукові тексти про проміжні та кінцеві результати досліджень;

- оформлювати результати теоретичного дослідження, висновки про напрями розв'язання проблеми або впровадження елементів роботи в практичну діяльність;

- оперувати спеціальною термінологією та бути відкритим до нових знань;

- здійснювати публічну презентацію та апробацію результатів дослідження перед професійною спільнотою державною або іноземною мовою.

Виконання кваліфікаційної роботи бакалавра забезпечує оволодіння такими **програмними результатами навчання**:

ПР 1. Визначати сучасні досягнення міжнародного публічного та приватного права, європейського права і порівняльного правознавства, виявляти в подіях і фактах міжнародного життя тенденції та закономірності, формулювати їх та визначати пов'язані з ними майбутні перспективи і ризики.

ПР 5. Збирати, обробляти й упорядковувати великий обсяг різномірної інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, сортувати її за релевантністю поставленій задачі, виділяти суттєве.

ПР 8. Використовувати практику міжнародних судових та арбітражних органів, а також свої теоретичні знання з міжнародного права для захисту своєї точки зору та в інших професійних цілях.

ПР 9. Аналізувати зібрану й оброблену інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, складати аналітичні довідки, звіти й інші форми представлення результатів аналізу з правильним оформленням посилань на норми міжнародного публічного і міжнародного права права, національного та іноземного законодавства.

ПР 14. Доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародного права.

ПР16 Демонструвати здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

2.1. Етапи та графік виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

Виконання кваліфікаційної роботи складається з таких основних етапів:

- 1) визначення напряму дослідження, закріплення керівника кваліфікаційної роботи, вибір і затвердження теми;

- 2) обговорення та узгодження завдання і складання плану кваліфікаційної роботи;

- 3) огляд джерел науково-методичної та навчальної інформації, їх систематизація; аналіз нормативних джерел, судової практики, збирання статистичної інформації та іншого релевантного емпіричного матеріалу;

- 4) написання розділів роботи бакалавра, оформлення вступу і висновків;

- 5) завершення написання кваліфікаційної роботи бакалавра, приведення її структури і змісту у відповідність до встановлених вимог;
- 6) оформлення кваліфікаційної роботи та проходження нормоконтролю;
- 7) подання роботи для перевірки на наявність текстових запозичень;
- 8) рецензування роботи бакалавра; подання завершеної роботи на кафедру;
- 9) підготовка до публічного захисту і захист роботи.

Графік виконання кваліфікаційної роботи бакалавра затверджують на початку навчального року, а його додержання контролює керівник. Успішне виконання кваліфікаційної роботи бакалавра залежить від чіткого додержання послідовності її виконання.

2.2. Визначення і затвердження теми

Кваліфікаційну роботу бакалавра виконують за тематикою, що відповідає спеціальності «Міжнародне право». Кафедра міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства визначає та затверджує орієнтовну тематику кваліфікаційних робіт, яку щорічно переглядають, доповнюють та розміщують на сайті кафедри. Студенти обирають тему роботи у відповідності до власних наукових і професійних інтересів, напрямів досліджень, які вони здійснювали під час навчання. Не рекомендується виконувати декільком студентам кваліфікаційні роботи з однакової теми на базі матеріалів однієї організації.

Теми кваліфікаційних робіт та наукові керівники затверджується наказом директора ННІ права СумДУ

2.3. Керівництво підготовкою кваліфікаційної роботи бакалавра

На період підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра кафедра призначає студентів наукового керівника його роботи. Керівник здійснює постійний контроль за діяльністю студента з підготовки його кваліфікаційної роботи, а також за додержанням графіка її виконання.

До основних функцій наукового керівника кваліфікаційної роботи належать:

- консультування студентів із питань вибору теми роботи, розроблення її плану, підбору літератури, науково-методичної та спеціальної інформації, підготовки окремих розділів та розкриття змісту роботи, підготовки до захисту;
- узгодження із студентом завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра;
- консультація щодо можливості використання і попереднього оброблення вихідних даних;
- поради щодо оформлення і презентації роботи;
- систематичний контроль за виконанням окремих етапів затвердженого графіка виконання бакалаврської роботи;

- інформування кафедри про виконання студентом кваліфікаційної роботи і випадки недодержання графіка підготовки окремих розділів та роботи в цілому;
- участь в обговоренні кафедрою будь-яких питань щодо підготовки кваліфікаційних робіт і результатів їх захисту;
- участь у роботі комісії з попереднього захисту робіт.

Студент повинен періодично інформувати керівника кваліфікаційної роботи про процес її підготовки, консультуватися з проблемних питань, що виникли, обов'язково доводити до відома керівника інформацію про можливі відхилення від затвердженого графіка виконання роботи.

Відповідальність за теоретичну і методологічно завершену розробку та висвітлення теми, якість оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра покладена на студента. Науковий керівник не є ні співавтором, ні редактором кваліфікаційної роботи, і тому не повинен виправляти всі наявні у роботі теоретичні, методичні, стилістичні та інші помилки.

2.4. Завдання для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

Написання кваліфікаційної роботи бакалавра починається з обговорення студентом із керівником завдання на її виконання (Додаток В), у якому зазначають: тему, перелік питань, який необхідно розробити, дату видачі завдання, термін подання студентом окремих розділів та закінченої роботи.

Завдання для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра формулює керівник його роботи. Базою для розроблення завдання на виконання кваліфікаційної роботи є попередній план, складений студентом. Його обов'язково необхідно обговорити та узгодити з керівником. План повинен відповідати темі дослідження, мати чітку логіку поєднання теоретико-методологічної та практичної частин.

3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

3.1. Загальні вимоги до структури і тексту кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота виконується у вигляді спеціально підготовленого рукопису в твердому переплетенні, який містить результати оригінального теоретично-прикладного дослідження, що характеризується певною логікою побудови, послідовністю і завершеністю.

Структура роботи має містити такі елементи у вказаній послідовності:

- титульний аркуш;
- завдання на дипломну роботу;
- анотація
- зміст;
- вступ;

- основна частина, що складається з двох-трьох розділів, кожний з яких, у свою чергу, може вміщувати два-три підрозділи;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

До кваліфікаційної роботи обов'язково прикладаються:

- відгук керівника кваліфікаційної роботи;
- рецензія на кваліфікаційну роботу;
- електронний варіант кваліфікаційної роботи та презентації її результатів на захисті.

Відгук і рецензія поміщаються у конверт, що приклеюється до внутрішньої сторони твердої обкладинки роботи. Електронний варіант передається лаборанту кафедри для розміщення в інституційному репозитарії СумДУ.

Також до кваліфікаційної роботи можуть додаватися й інші документи, зміст яких підтверджує науково-практичне значення отриманих результатів роботи, наприклад, довідка про впровадження результатів дослідження, анотація для подання роботи на Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт, ксерокопії публікацій за темою дослідження тощо.

Загальні вимоги і рекомендації щодо тексту кваліфікаційної роботи:

1. Виклад і структура роботи повинні бути підпорядковані єдиній логіці реалізації мети і завданням, сформульованим у Вступі. У тексті не слід залишати нічого зайвого, що виходить за межі теми і задач роботи.

2. Матеріал повинен викладатись логічно, послідовно, аргументовано.

3. Особлива увага має приділятися стилю викладення матеріалу використаних джерел. При цитуванні в обов'язковому порядку необхідно посилатися на джерело. Використовування прямих цитат в роботі повинне бути помірним і обґрунтованим, оскільки надлишок прямих цитат в тексті справляє враження несаможитності автора. Доцільно чергувати пряме і непряме цитування. У деяких випадках можна обмежитися узагальненою згадкою в тексті про ту або іншу концепцію або теорію з використанням посилання на відповідне джерело.

4. Необхідно дотримуватися культури викладу та наукового стилю мовлення, використовувати лексику і обороти, прийнятні для наукових текстів. Висловлювати матеріал в роботі рекомендується від першої особи, в множині (напр., «ми вважаємо...», «на нашу думку...», «ми підтримуємо...») або ж у безособовій формі (напр., «можна погодитися ...», «варто використати концепцію ...»).

3.2. Титульний аркуш кваліфікаційної роботи бакалавра

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи (Додаток А) має містити таку інформацію:

- найменування закладу вищої освіти, інституту, кафедри;
- тему кваліфікаційної роботи;

- шифр і назву спеціальності;
- прізвище, ім'я, по батькові студента, курс, номер навчальної групи;
- науковий ступінь, вчене звання, посаду, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- заповнення про додержання вимог академічної доброчесності;
- місто, рік виконання.

3.3. Завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра

У завданні на виконання кваліфікаційної роботи зазначаються:

- тема;
- перелік питань, що належить розробити (обґрунтувати);
- дата видачі завдання;
- термін подання студентом окремих розділів та закінченої роботи.

Форма завдання (стандартний бланк) на кваліфікаційну роботу подана у Додатку В.

3.4. Анотація кваліфікаційної роботи бакалавра

Анотація кваліфікаційної роботи це – коротка її характеристика, що містить вказівку на тему роботи, її мету, короткий опис основних питань дослідження та його результати. Анотація супроводжується ключовими словами (5-7 слів або словосполучень, що змістовно відображають основний зміст роботи). Анотація подається українською та англійською мовами. Обсяг анотації разом з ключовими словами – 1500-2000 знаків з пробілами.

3.5. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра

Зміст включає номери сторінок, найменування всіх розділів і підрозділів роботи, зокрема – вступ, висновки, список використаних джерел, додатки (див. Додаток Г).

3.6. Вступ

Вступ розкриває сутність і стан досліджуваної проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. У Вступі має бути подана загальна характеристика кваліфікаційної роботи у рекомендованій нижче послідовності.

Постановка проблеми передбачає коротке розкриття її сутності та обґрунтування потреби (з вказівкою на конкретні об'єктивні причини, соціальні фактори – наприклад, поява нових сфер чи видів суспільних відносин, які потребують правового регулювання, необхідність вирішення правовими засобами невирішених належним чином питань міжнародного співробітництва тощо) у проведенні дослідження у відповідному напрямку.

Актуальність теми. Обґрунтувавши важливість, теоретичне і практичне значення вибраної теми, автор шляхом аналізу і зіставлення з суміжними областями правового регулювання визначає актуальність і доцільність роботи, її роль для розвитку певного правового інституту, галузі права, її прикладне значення.

Автор повинен висвітлити **ступінь розробленості теми** в юридичній літературі. При цьому необхідно детально і повно охарактеризувати конкретний внесок різних правознавців, правових шкіл і напрямів в розробку досліджуваної теми, а також окреслити наявні прогалини.

У Вступі необхідно також сформулювати **мету дослідження**, поставити конкретні **завдання** і вказати питання, які необхідно висвітлити у роботі. Ці формулювання повинні бути короткими, чіткими, логічно послідовними, з бездоганним дотриманням принципу субординації мети і завдань. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Обов'язковою умовою є вказівка на конкретний об'єкт і предмет дослідження. **Об'єкт дослідження** – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення. **Предмет дослідження** міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора, оскільки предмет дослідження визначає тему роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва.

Подається перелік використаних **методів дослідження** для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

Ступінь вирішення проблеми в дослідженні та практичне значення одержаних результатів. Автор стисло описує ступінь вирішення проблеми та свій внесок у її дослідження, подає коротко сутність і зміст наукових положень та практичних рекомендацій, що стали результатом кваліфікаційної роботи, вказує на елементи наукової новизни. Бажано вказати на можливість використання одержаних результатів у практиці відповідних організацій (як правило, за місцем проходження переддипломної практики), визначити їх коло, вказати рекомендації щодо використання.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Вказується, на яких наукових конференціях, семінарах, круглих столах тощо оприлюднені результати дослідження, проведеного в рамках кваліфікаційної роботи, яким чином вони впроваджені або як можуть бути використані в практичній діяльності, навчальних або науково-теоретичних розробках, наводиться перелік публікацій за її темою. Наявність наукових публікацій є бажаною і враховується Екзаменаційною комісією при оцінюванні кваліфікаційної роботи. Науковий керівник роботи обов'язково повинен відобразити факт наявності чи відсутності наукових публікацій за темою дослідження у відгуку на роботу.

Завершується Вступ вказівкою на обсяг і структуру кваліфікаційної роботи. Слід вказати, з яких частин складається робота, кількість її сторінок, в тому числі основного тексту (без бібліографічного списку і додатків) та кількість джерел, використаних в роботі.

Обсяг Вступу – 5-6 сторінок (близько 10 % обсягу кваліфікаційної роботи).

3.7. Основна частина

Перед початком безпосередньої роботи над текстом дослідження необхідно скласти план роботи з виділенням розділів і підрозділів. При цьому до структури роботи, відображеної в плані, висувається вимога логічної узгодженості та субординації теми всієї роботи і назв розділів і підрозділів. Так, тема роботи в цілому повинна бути в смисловому відношенні ширше за кожний з розділів, а найменування кожного розділу – ширше за кожний із його підрозділів. При визначенні назв розділів і підрозділів недопустимі повтори в назві розділу теми роботи, а назва підрозділу не може повторювати назви розділу.

Всі структурні елементи повинні представляти собою конкретні кроки у розкритті теми. Обсяг кожного структурного елементу основної частини повинен знаходитися в правильній логічній пропорції з рештою елементів.

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з розділів. Їх кількість визначається залежно від теми і питань, які висвітлюватимуться (як правило, два-три). Кожен розділ необхідно починати з нової сторінки з вказівкою номеру і назви.

Розділи поділяються на підрозділи. Якщо розділ висвітлює окреме, самостійне питання теми, спрямоване на вирішення конкретного завдання, то підрозділ – це частина цього питання. Підрозділи нумеруються окремо в кожному розділі і розташовуються підряд по тексту з вказівкою номера підрозділу і заголовка. В кінці кожного розділу формулюються висновки з викладом отриманих теоретичних і практичних результатів.

Зміст першого розділу, як правило, має теоретико-методологічний характер. У цьому розділі визначається понятійний апарат, проводиться історичний аналіз проблеми, виявляються її соціальні і політичні передумови. Потім доцільно висвітлити основні етапи розвитку наукової думки щодо досліджуваної теми, джерельну базу дослідження, поставити питання, що залишилися невирішеними.

Загальний алгоритм викладу матеріалу наступний. Спочатку окреслюється основна проблема, показуються її історичні витоки, а потім розглядаються різні варіанти підходів до її вирішення, що групуються за принципом методологічної схожості. Зазначені підходи обов'язково самостійно оцінюються автором роботи. Далі висловлюються власні погляди автора на проблему і шляхи її вирішення. Вони аргументовано доводяться і обґрунтовуються теоретичними викладеннями з посиланнями на вітчизняних і зарубіжних авторів.

У другому розділі, як правило, обґрунтовується вибір напряму дослідження, проводиться аналіз проблеми, дається класифікація явищ, об'єктів, їх порівняльна характеристика.

Побудова і зміст другого розділу можуть розрізнятися залежно від характеру кваліфікаційної роботи. При теоретико-аналітичному характері роботи в цілому другий розділ служить продовженням теоретичного аналізу проблеми або переходом до нового ракурсу розгляду. Якщо робота має прикладний характер, у ній проводиться аналіз змісту відповідних правових норм, механізму їх реалізації, співвідношення з іншими правовими актами.

У третьому розділі необхідно відобразити проблематику теми, співставити одержані результати з метою дослідження, вказати основні шляхи усунення проблем, недоліків у відповідному правовому регулюванні. За певних умов третій розділ доцільно присвятити практичним аспектам вирішення поставлених завдань.

У цьому ж розділі бажано визначити основні перспективи, тенденції правового регулювання у відповідній сфері з урахуванням пропонованих автором змін.

При викладі матеріалу необхідно прагнути до аналізу наявних у науковій літературі підходів, зіставлення, порівняння думок різних авторів щодо проблеми, мотивовано відстоюючи при цьому власну позицію. Для підтвердження власних тез або при викладі думок інших авторів використовують цитування. Цитати наводяться в лапках з вказівкою у виносці вихідних даних використаного джерела. Допустимо відтворювати думку автора власними словами (наприклад, коротко резюмувати погляди дослідника, ні в якому разі їх не перекручуючи і не спотворюючи), але і тоді необхідна вказівка на джерело.

На завершення кожного розділу необхідно підвести підсумок викладеного матеріалу, сформулювати висновки, вказати невирішені питання, спірні проблеми, на вирішення яких спрямовані подальші частини роботи. Доцільно в кінці розділу чи підрозділу поставити задачу, обґрунтувати необхідність розгляду тієї або іншої проблеми в наступному розділі чи підрозділі. В такий спосіб забезпечується цілісність, логічність і послідовність викладу матеріалу дослідження.

3.8. Висновки

На завершення необхідно підвести підсумок проведеного дослідження, описати його результати. Спочатку потрібно дати коротку оцінку стану проблеми, а потім сформулювати висновки з усіх розглянутих питань, що базуються на матеріалах і висновках окремих розділів. У висновках доцільно вказати пропозиції щодо вдосконалення правотворчої і правозастосовної практики, виконання міжнародних зобов'язань України, розробки і ухвалення нових міжнародних інструментів, нормативних актів або зміни чинного законодавства, дати прогноз щодо розвитку правового регулювання в певній сфері.

Рекомендується викладати висновки у формі пронумерованих тез, формулювання яких повинне бути гранично чітким, ясным, коротким і юридично бездоганим.

3.9. Список використаних джерел

Бібліографія, або список використаних джерел, є обов'язковою частиною кваліфікаційної роботи бакалавра. До нього включаються нормативні джерела (вітчизняні, зарубіжні, міжнародно-правові документи, історичні нормативні матеріали), спеціальна література, матеріали судової практики тощо. Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні кваліфікаційних робіт) або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів чи заголовків.

Кількість використаних джерел обумовлюється характером і завданнями дослідження. Бібліографічний список повинен включати, як правило, від 50 до 80 джерел.

3.10. Додатки

Додаток є допоміжною частиною кваліфікаційної роботи. Як додатки до роботи можуть бути залучені різні матеріали, що свідчать про практичну цінність роботи: копії доповідних записок, направлені організаціями до відповідних органів за наслідками вивчення і узагальнення практики їх роботи; проекти нормативних документів; форми договорів, актів та інших документів.

4. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

4.1. Загальні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

Вимоги до оформлення дипломної роботи відповідають Державному стандарту України 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання»

Робота оформлюється на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) машинописним способом (за допомогою комп'ютерної техніки).

Обсяг основного тексту роботи повинен складати 50-70 друкованих сторінок, включаючи титульний аркуш, завдання, зміст. Список використаних джерел та додатки не включається до основного тексту кваліфікаційної роботи.

Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5 (з розрахунку не більше 30 рядків на сторінці).

Текст розміщується на сторінці, залишаючи поля таких розмірів: верхній, нижній – не менше 20 мм, правий – не менше 15 мм, лівий – не менше 30 мм.

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам.

Структурні елементи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не нумерують, а їх назви правлять за заголовки структурних елементів.

Заголовки структурних елементів і розділів роботи слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами напівжирним шрифтом без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів і пунктів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, напівжирним шрифтом, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Вирівнювання заголовку підрозділу або пункту – по ширині.

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовок розділу не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два рядки.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу і пункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

4.2. Нумерація сторінок кваліфікаційної роботи

Сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами за наскрізною нумерацією впродовж усього тексту звіту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці.

Титульний аркуш, завдання на кваліфікаційну роботу включають до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінок не проставляють. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

4.3. Нумерація розділів та підрозділів

Розділи, підрозділи і пункти роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Такі структурні частини роботи як Зміст, Вступ, Висновки не мають порядкового номера. Номер розділу ставлять після слова «Розділ». Далі у тому ж рядку через крапу друкують назву розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

4.4. Ілюстрації

Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми) слід розміщувати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній

сторінці. На всі ілюстрації мають бути зроблені посилання у тексті роботи. Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують по центру під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані.

Ілюстрація позначається словом «Рисунок _____», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами наскрізною порядковою нумерацією, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Між номером ілюстрації і її назвою ставиться крапка.

5.5. Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

Таблицю слід нумерувати арабськими цифрами наскрізною порядковою нумерацією, за винятком таблиць, що наводяться у додатках.

Таблиця може мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Слово «Таблиця _____» вказують один раз зліва над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці _____» з зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком.

4.6. Переліки

Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині підрозділів. Перед переліком ставлять двокрапку.

Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

4.7. Посилання

Посилання у тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у роботах [1-7] ...». Якщо посилання робиться на конкретне джерело, у квадратних дужках вказується номер джерела у списку використаної

літератури та сторінку на який розташована цитата або висловлена думка на яку здійснюється посилання, наприклад – [22, с. 45]

При посиланнях на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, додатки зазначають їх номери. При посиланнях слід писати: «... у розділі 2 ...», «дивись 2.1...», «... на рис. 1. ...», «... у таблиці 3. ...», «... у Додатку А...».

4.8. Список використаних джерел

Список використаних джерел розміщують після висновків в алфавітному порядку або в порядку цитування та згадки літератури в тексті відповідно до правил оформлення використаної літератури згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»

Зразок оформлення Списку використаних джерел наведено у Додатку Д.

4.9. Додатки

Додатки слід оформлювати як продовження кваліфікаційної роботи на її наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер І, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Один додаток позначається як Додаток А.

Додатки повинні мати спільну з попередніми частинами роботи наскрізну нумерацію сторінок.

Ілюстрації, таблиці, формули і рівняння, що є у тексті додатка, слід нумерувати в межах одного додатка, наприклад, рисунок Б.2 – другий рисунок додатка Б.; таблиця А.1 – перша таблиця додатка А; формула (В.3) – третя формула додатку В.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1, формула А.1.

5. ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА ДО ЗАХИСТУ

5.1. Нормоконтроль кваліфікаційної роботи бакалавра

Для забезпечення належної якості виконання кваліфікаційна робота бакалавра підлягає обов'язковому нормоконтролю за дотриманням установлених вимог оформлення.

Нормоконтроль кваліфікаційних робіт здійснюють керівники кваліфікаційних робіт або призначені завідувачем кафедри співробітники.

За результатами перевірки студенту видається довідка про проходження нормоконтролю, в якій зазначається відповідність оформлення окремих елементів кваліфікаційної роботи бакалавра встановленим вимогам.

Студент зобов'язаний упродовж 1-2 днів після проходження нормоконтролю усунути зауваження щодо оформлення кваліфікаційної роботи. Керівник кваліфікаційної роботи, оцінюючи роботу, враховує якість її оформлення та ступінь доопрацювання за зауваженнями.

Кваліфікаційні роботи, що пройшли нормоконтроль, після усунення зауважень щодо їх оформлення можуть бути подані до друкарні для брошурування. Рішення про готовність до брошурування кваліфікаційної роботи приймає керівник кваліфікаційної роботи.

На внутрішньому боці обкладинки вклеюють конверт, в який вкладають документи, що додають до кваліфікаційної роботи.

5.2. Оцінювання керівником кваліфікаційної роботи бакалавра

Згідно з графіком повністю завершено, оформлену відповідно до вимог і підписану кваліфікаційну роботу студент подає керівникові для оцінювання. Науковий керівник кваліфікаційної роботи заповнює лист оцінювання, в якому відображається формування оцінювання в розрізі передбачених критеріїв оцінювання виконання кваліфікаційної роботи.

Максимальна оцінка кваліфікаційної роботи керівником становить 60 балів, з яких до 20 балів виставляється за результатами рецензування кваліфікаційної роботи з урахуванням наведених нижче критеріїв (Таблиця 1).

Таблиця 1 – Критерії оцінювання керівником кваліфікаційної роботи бакалавра

Критерій оцінювання	Максимальна кількість балів
I. Оцінювання змістовних аспектів кваліфікаційної роботи бакалавра	
<i>Загальний рівень розкриття теми (відповідність виконаної кваліфікаційної роботи затвердженому завданню, повнота та рівень вирішення завдань дослідження, досягнення поставленої мети):</i> сформульована мета роботи не відповідає темі дослідження та затвердженому завданню; поставлені завдання виконані не більше ніж на 20 % - 1 бал;	5

• нечітко сформульована мета кваліфікаційної роботи; поставлені завдання виконані на 40 % - 2 бали; • мета дослідження сформульована у відповідності до теми дослідження, завдання виконані не більше ніж на 60 % - 3 бали; • мета дослідження в цілому досягнута, поставлені завдання виконані не в повному обсязі, не більше ніж 80% - 4 бали; • робота повністю відповідає темі, всі завдання дослідження вирішені, поставлена мета досягнута - 5 балів	
<i>Відповідність кваліфікаційної роботи зі спеціальності 293 «Міжнародне право» програмним результатам навчання.</i> <i>Кваліфікаційна робота демонструє, що здобувач:</i> • визначає сучасні досягнення міжнародного публічного та приватного права, європейського права і порівняльного правознавства, вміє виявляти в подіях і фактах міжнародного життя тенденції та закономірності, формулювати їх та визначати пов'язані з ними майбутні перспективи і ризики. • зібрав, обробив і упорядковував великий обсяг різномірної інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, відсортував її за релевантністю поставлених задач, виділив суттєве. • використав практику міжнародних судових та арбітражних органів, а також свої теоретичні знання з міжнародного права для захисту своєї точки зору. • проаналізував зібрану й оброблену інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, склав науковий звіт для представлення результатів аналізу з правильним оформленням посилань на норми міжнародного публічного і міжнародного права, національного та іноземного законодавства. • вміє доносити до фахівців і нефаківців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародного права. • демонструє здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.	30 (кожен пункт оцінюється від 0 до 5 балів)

Додержання графіка виконання кваліфікаційної роботи бакалавра: - систематичне порушення термінів, що призвело до неподання керівнику вчасно кваліфікаційної роботи – 1 бал; - порушення термінів подання окремих частин роботи – 2 бали; - порушення терміну подання роботи для нормоконтролю при додержанні інших термінів виконання – 3 бали; - порушення терміну подання роботи керівнику після усунення зауважень, що були виявлені під час проходження нормоконтролю при додержанні інших термінів виконання – 4 бали; - повне і своєчасне дотримання термінів підготовки та подання роботи до захисту – 5 балів.	5
Результат рецензування кваліфікаційної роботи бакалавра: - негативна рецензія – 0 балів; - позитивна рецензія з більше ніж 3 зауваженнями – 10-12 балів; - позитивна рецензія з 2-3 зауваженнями – 13-14 балів; - позитивна рецензія з 1 зауваженням або без зауважень – 15-20 балів.	20

5.4. Оцінювання кваліфікаційної роботи рецензентом

Для одержання незалежної об'єктивної оцінки кваліфікаційної роботи бакалавра здійснюється її рецензування.

Рецензія завершується загальним висновком про рівень роботи, її відповідність або невідповідність встановленим вимогам, оцінкою за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно або незадовільно), її рекомендацією (не - рекомендацією) до публічного захисту.

Рецензент засвідчує інформацію подану в рецензії особистим підписом та наявністю печаткою.

5.3. Звіт подібності

Відповідно до Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Сумському державному університеті, затвердженого Наказом ректора №1372-I від 20.12.21 р. здійснюється перевірка кваліфікаційних робіт текстів на плагіат. Факт перевірки кваліфікаційної випускної роботи на наявність збігів засвідчує підписом керівник роботи на титульному аркуші, а також оформлює відповідний протокол аналізу звіту подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату.

Після аналізу Звіту подібності керівник кваліфікаційної роботи констатує одне з таких тверджень:

- виявлені в роботі запозичення є сумнівними і не мають ознак плагіату. Зважаючи на це, визнаю роботу самостійною і допускаю її до захисту;

- виявлені в роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи по суті й відсутності самостійності її автора. Зважаючи на це, роботу необхідно знову відредагувати для обмеження запозичень;
- виявлені в роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату, або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що свідчить про спроби приховування недобросовісних запозичень. Зважаючи на це, не допускаю роботу до захисту.

4.5. Підготовка доповіді та презентаційних матеріалів для захисту кваліфікаційної роботи бакалавра

Остаточну оцінку роботи визначають за результатами її публічного захисту на засіданні екзаменаційної комісії.

Здобувач готує для захисту доповідь, презентацію та, за потреби, роздатковий матеріал для членів Екзаменаційної комісії. Доповідь повинна бути стислою, конкретною, з послідовним зверненням до демонстраційних матеріалів. Зміст доповіді та склад презентаційних матеріалів необхідно узгодити з керівником кваліфікаційної роботи .

Структурно доповідь можна поділити на три частини. У першій частині доповіді основними моментами є висвітлення основних положень вступу до роботи, де обґрунтовують актуальність обраної теми, дають характеристику наукової проблеми, формулюють мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. У другій, найбільшій частині доповіді характеризують у логічній послідовності одержані теоретичні та практичні результати. Закінчують доповідь загальними висновками за темою роботи бакалавра.

У складі презентаційних матеріалів корисним є слайд, що коротко характеризує актуальність, мету, завдання і практичну цінність кваліфікаційної роботи, в якому комплексно характеризується загальна схема й логіка дослідження. Для успішної презентації кваліфікаційної роботи студентів рекомендують заздалегідь скласти короткі тези (орієнтовно до 4 сторінок), а також пройти попередній захист.

Попередній захист кваліфікаційних робіт організовують за рішенням кафедри. Його мета – набуття навичок ефективної презентації роботи, раціональний розподіл виділеного на доповідь часу, правильне розставлення акцентів на ключових результатах виконаної роботи.

5. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

5.1. Порядок захисту кваліфікаційної роботи

Присвоєння кваліфікації за спеціальністю 293 «Міжнародне право» проводить Екзаменаційна комісія за результатами обов'язкового публічного захисту.

Захист кваліфікаційних робіт бакалаврів проходить на засіданнях Екзаменаційної комісії.

На початку захисту секретар ЕК коротко повідомляє присутніх про особу бакалавра, який буде захищатися, тему його кваліфікаційної роботи, висновки керівника та рецензента про доцільність допущення роботи до захисту, можливість присвоєння відповідної кваліфікації та надані ними попередні оцінки.

Для доповіді студентові дається до 10 хвилин часу. Під час доповіді студент повинен: охарактеризувати проблемну ситуацію, обґрунтувати прийнятий варіант вирішення проблеми, практичну значущість результатів.

Крім доповіді, захист передбачає відповіді студента на питання членів Екзаменаційної комісії та присутніх на публічному захисті. У своїх відповідях студент повинен продемонструвати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців.

5.2 Оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра

Критерії оцінювання робіт бакалаврів є використання ЕК для виявлення відповідності професійних компетентностей студента вимогам освітньо-професійної програми.

Результати захисту обговорює ЕК на закритому засіданні. Підсумкову оцінку кваліфікаційної роботи визначає ЕК, її рішення є остаточним і апеляції не підлягає.

Для підсумкового оцінювання кваліфікаційних робіт застосовують 100-бальну шкалу. Одержану студентом підсумкову оцінку одночасно фіксують у протоколі засідання ЕК за 100-бальною шкалою та національною шкалою оцінювання.

Підсумкову оцінку кваліфікаційної роботи бакалавра формують як суму оцінки керівника (максимально – 60 балів) та оцінки захисту кваліфікаційної роботи (максимально – 40 балів).

Максимальна кількість балів, яку може одержати студент під час захисту кваліфікаційної роботи, становить 40 балів.

У таблиці 2 подані рекомендовані критерії та шкала підсумкового оцінювання захисту кваліфікаційних робіт, якими може керуватися ЕК.

Таблиця 2 – Критерії оцінювання захисту роботи бакалавра

Критерій оцінювання	Максимальна кількість балів

<i>Теоретична та практична цінність результатів кваліфікаційної роботи бакалавра (рівень узагальнення наявних теоретичних підходів, використання сучасних та оригінальних методів дослідження, глибина аналітичного вивчення стану проблеми:</i> • результати роботи мають певну теоретичну та практичну цінність, але є поверхневими та недостатньо обґрунтованими – до 5 балів; • результати роботи мають теоретичну та практичну цінність, обґрунтовані, відповідають стану сучасного вивчення проблеми, проте в роботі не використана сучасна методологія, не актуалізовано вирішення поточних завдань практики – 6-10 балів; • результати роботи мають теоретичну та практичну цінність, якісно обґрунтовані; використані сучасні та оригінальні методи дослідження, сформульовані рекомендації, адекватні потребам сучасної практики – 11-15 балів.	15
<i>Презентація кваліфікаційної роботи бакалавра (якість викладення змісту роботи в доповіді, стиль викладення, мовна грамотність, якість демонстраційного матеріалу):</i> • доповідь не містить чіткої структури та логіки розкриття. Текст доповіді прочитано. Ілюстративний матеріал не узгоджено з текстом доповіді, він не розкриває результати дослідження та проблематику теми. Істотно порушено часовий регламент тривалості доповіді – до 3 балів; • у доповіді частково відображено основні змістовні аспекти роботи. Студент не володіє вільно темою та матеріалами дослідження (текст доповіді переважно було прочитано). Матеріал презентації частково розкриває результати та проблематику дослідження. Слайди не узгоджені з текстом доповіді. Незначне відхилення від часового регламенту тривалості доповіді – 4-6 балів; • доповідь у цілому структурована, дотримано логіку розкриття основних змістовних аспектів роботи. Студент демонструє володіння темою та матеріалами дослідження. Проте матеріал презентації неповністю розкриває результати та проблематику дослідження. Часовий регламент тривалості доповіді дотримано – 7-8 балів; • у доповіді стисло, конкретно та в логічній послідовності відображено всі основні змістовні аспекти кваліфікаційної роботи бакалавра. Студент демонструє вільне володіння темою та матеріалами дослідження, грамотно використовує понятійно-категоріальний апарат, методи дослідження, демонстраційний матеріал. Слайди узгоджені з текстом доповіді. Дотримано часовий регламент тривалості доповіді – 9-10 балів	10

Відповіді на поставлені запитання, вміння вести дискусію (вміння студента стисло, змістовно, переконливо, аргументовано відповідати на поставлені запитання, а також на зауваження керівника і рецензента): • студент не дав відповіді на поставлені запитання та зауваження – 0 балів; • відповіді на запитання були поверхневими, мали місце помилки, що вказували на нерозуміння теоретичних та практичних аспектів теми роботи – 1-5 балів; • відповіді були правильними, але в аргументації допущені окремі неточності, з'ясовані під час дискусії – 6-10 балів; • студент стисло, змістовно, переконливо, аргументовано відповів на запитання, а також на зауваження керівника і рецензента. Виявив вміння аргументовано висловлювати власну думку та вести дискусію – 11-15 балів.	15
--	-----------

Оцінку захисту кваліфікаційної роботи за кожним критерієм формують як середнє арифметичне з оцінок, виставлених членами ЕК. Загальну оцінку захисту кваліфікаційної роботи визначають як суму балів, одержаних за кожним із передбачених критеріїв.

Переведення результатів 100-бального оцінювання на 4-бальну і літерні символи ECTS здійснюється за таблицею відповідності (Таблиця 3).

Рішення про присвоєння студентові кваліфікації бакалавр міжнародного права і про загальну оцінку роботи ухвалюють на закритому засіданні ЕК відкритим голосуванням. Результати засідання ЕК оголошує голова в день захисту після оформлення протоколу засідання.

Таблиця 3 – Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-бальну та шкалу за системою ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		денне відділення	заочне відділення
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

**Додаток А. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного європейського права та
порівняльного правознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

(назва кваліфікаційної роботи бакалавра)

293 «Міжнародне право»

(шифр і назва спеціальності)

Студента (ки) 4 курсу

(ініціали, прізвище)

групи _____
(шифр групи)

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають
посилання на відповідне джерело

(підпис здобувача)

Керівник _____
(посада, науковий ступінь)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Суми 20_____

Додаток Б. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ АНОТАЦІЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Сачко І. О. Правовий статус приватних військових компаній: історія і сучасний стан регулювання в рамках міжнародного гуманітарного права

Актуальність теми дослідження пов'язана зі зростанням практики використання державами послуг приватних військових компаній (далі – ПВК) в ситуаціях воєнних конфліктів. Висока частка ПВК серед акторів як традиційних, так і гібридних війн обумовлює необхідність

Мета роботи – з'ясувати сутність і зміст міжнародно-правового регулювання функціонування ПВК, розробити рекомендації щодо визначення їхнього правового статусу в міжнародному гуманітарному та національному праві. Об'єктом дослідження є відносини у сфері діяльності ПВК та їх використання в умовах збройних конфліктів. Предметом дослідження є правовий статус ПВК в історичному та сучасному контекстах, міжнародного права та національного права держав, що пов'язані з діяльністю ПВК.

Основними результатами роботи стало

Ключові слова: приватна військова компанія, збройний конфлікт, міжнародне гуманітарне право

Sachko I. O. Legal Status of Private Military Companies: History and Contemporary Regulation within the Framework of International Humanitarian Law

The relevance of research topic is related to the growing practice of states using the services of private military companies (PMCs) in military conflicts. The high share of PMCs among the actors of both conventional and hybrid wars determines the need....

The work aims to find out the essence and content of international legal regulation of the PMCs, to develop recommendations for determining their legal status in international humanitarian and national law. The research object covers the relations in the sphere of activities of the PMCs and their use in the armed conflicts. The subject of the study is the legal status of PMCs in historical and modern contexts, international law, and national law of states related to the activities of the PMCs.

The main results of the work are...

Key words: private military companies, military conflict, international humanitarian law ...

**Додаток В. ШАБЛОН ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
БАКАЛАВРА**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного європейського права та
порівняльного правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

підпис
“ ____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Спеціальність 293 «Міжнародне право»

студенту _____ курсу, групи _____
номер курсу шифр групи

прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема роботи: _____

затверджена наказом директора ННІ права від “ ____ ” _____ 20__ р.
№ _____

2. Термін подання студентом закінченої роботи “ ____ ” _____ 20__ р.

3. Мета кваліфікаційної роботи _____

4. Об'єкт дослідження _____

5. Предмет дослідження _____

6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах

7. Орієнтовний план дипломної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

Розділ 1 _____

Назва – термін подання

У розділі 1 _____

Зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент

Розділ 2

Назва – термін подання

У розділі 2 _____

Зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент

Розділ 3 _____

Назва – термін подання

У розділі 3 _____

Зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент

8. Дата видачі завдання “ ____ ” _____ 20__ р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____

підпис

ініціали, прізвище

Завдання до виконання одержав _____

підпис

ініціали, прізвище

Додаток Г. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ	7
1.1. Генеза міжнародно-правового регулювання вимушеної міграції	7
1.2. Поняття і сутність вимушеної міграції в міжнародного праві	15
1.3. Джерела правового регулювання вимушеної міграції на універсальному і регіональному рівнях	23
РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ	30
2.1. Міжнародно-правові стандарти захисту прав біженців	30
2.2. Правовий статус осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту	37
2.3. Проблема визначення правового становища екологічних мігрантів	43
РОЗДІЛ 3. ЗАХИСТ ПРАВ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ В УКРАЇНІ	50
3.1 Міграційна політика України і правове регулювання статусу вимушених мігрантів	50
3.2. Шляхи вдосконалення правового регулювання вимушеної міграції в Україні в контексті міжнародних стандартів та гармонізації з правом Європейського Союзу	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	71

Додаток Д. ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ В СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книга, один автор	Буткевич О.В. Історія міжнародного права: підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2013. 416 с.
Книга, два-три автори	Samoilenko Ye., Golovanova V. Nuclear disarmament control: international legal theory and international relations practice. Theoretical foundations of jurisprudence: collective monograph / Blikhar M., Yatsenko I., Kliuiev O., etc.; International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2020. Pp. 82–90. DOI:10.46299/isg.2020.MONO.LEGAL.II Дмитрієв А.І., Дмитрієв Ю.А., Задорожній О.В. Історія міжнародного права. Київ: Видавничий дім «Промені», 2008. 384 с.
Книга, чотири автори	Правове регулювання місцевого самоврядування: навч.-метод. посіб. / Добродумов П. О., Завгородня В. М., Чернявський А. Л. Суми : Нота бене, 2007. 68 с.
Книга, п'ять і більше авторів	Міжнародне право / М.В. Буроменський, І.Б. Кудас, А.А. Маєвська та ін.; За ред. М.В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 336 с.
Книга, видана без автора	Висновок комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) щодо проекту Конституції України 17-18 травня 1996 р. Страсбург, 1996. 12 с.
Частина книги	Zavgorodnia V. Good Governance and the Right to Good Administration: Global Context and Perspectives for Ukraine. In: Citizen - state - international community. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck Sp., 2014. Pp. 17-27.
Багатотомні видання	Енциклопедія міжнародного права: у 3 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов (співголови) та ін.; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Академперіодика, 2014- 2020. Т. 2. 2017. 928 с.
Дисертації	Буткевич О.В. Теорія і практика докласичного міжнародного права: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2009. 436 с.
Автореферати дисертацій	Буткевич О.В. Становлення і розвиток міжнародного права в стародавній період: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2002. 20 с.
Стаття з газети, журналу	Самойленко Є. А. Проблеми та перспективи вдосконалення міжнародно-правового режиму судноплавства на Дніпрі. <i>Альманах міжнародного права</i> . 2016. Випуск 12. С. 32-43. Zavhorodnia, V., Slavko, A., Shvaher, O., Kamionka M., Cojocari, I., Polyakova, L. Artificial intelligence in the judiciary: challenges and tools for achieving sustainable development goals. <i>International Journal of Global Environmental Issues</i> . 2022. 21. Pp. 322-342. DOI: 10.1504/ijgenvi.2022.126199.
Матеріали конференцій, з'їздів, симпозіумів тощо	Плотнікова М.В., Швагер О.А. Характеристика окремих елементів системи захисту прав споживачів фінансових

	послуг в Європейському Союзі. <i>Законодавство України про фінансові послуги: питання адаптації до права Європейського Союзу: матер. науково-практичного круглого столу</i> (м. Суми, 15 січня 2021 р.). Суми: Сумський державний університет, 2021. С. 76-79.
Закони та інші нормативні акти України	Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19. Про інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2019-2020 роки: Указ Президента України від 21.02.2018 р. № 43/2018. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2018. 23 лют. (№ 35). С. 10.
Міжнародні договори	International Covenant on Civil and Political Rights, adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966. United Nations Human Rights. URL: https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx
Документи міжнародних організацій	Council Recommendation (EU) 2020/1475 of 13 October 2020 on a coordinated approach to the restriction of free movement in response to the COVID-19 pandemic. EUR-Lex. Access to European Union law. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020H1475 CCPR General Comment No. 27: Article 12 (Freedom of Movement), adopted at the Sixty-seventh session of the Human Rights Committee, on 2 November 1999. Refworld. URL: https://www.refworld.org/pdfid/45139c394.pdf
Акти зарубіжного законодавства	18 U.S. Code § 3261 Criminal offenses committed by certain members of the Armed Forces and by persons employed by or accompanying the Armed Forces outside the United States. URL: https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/3261 Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe. URL: https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-prasowe-16791474 [In Polish]
Матеріали судової практики	Case of Piechowicz v. Poland, Judgement of 17 April 2012. European Court of Human Rights HUDOC. URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110499